

به نام خدا

تغییر و خاتمه خط‌مشی عمومی

بخش دوم: تغییر طبیعی خط‌مشی

تغییر طبیعی خطمشی

بر اساس این نظریه، در خطمشی عمومی نوعی تداوم شگفت‌انگیز به چشم می‌خورد. همان‌طور که مطالعات موردی در چندین کشور جهان نشان می‌دهد. اکثر خطمشی‌های دولت‌ها به نحوی ادامه خطمشی‌ها و فعالیت‌های گذشته است. اغلب تحلیل‌گران تداوم خطمشی‌گذاری را به این واقعیت نسبت می‌دهند که مجموعه عواملی که در طول یک دوره زمانی در فرآیند خطمشی دخالت دارند، ثابت باقی می‌مانند. لیندبلوم در تحلیل خود از تصمیم‌گیری «تدریجی» برای بررسی تغییر خطمشی به تفاوت‌های حاشیه‌ای بین خطمشی‌های موجود و انتخاب‌های پیشنهادی استفاده می‌کند و نشان می‌دهد که خطمشی‌گذاران برای رسیدن به یک تصمیم باید با یکدیگر چانه بزنند. نخستین کاربران این مفهوم معتقدند که هر کشور یا حوزه قدرت دارای الگوی ویژه‌ای از خطمشی‌گذاری است. ولی به زودی مشخص شد که این نظریه در سطح بخشی بیشتری مصداق دارد. مشهورترین مطالعات مربوط به سبک‌های خطمشی تا امروز این سبک‌ها را بر اساس ابعاد دوگانه روش حل مسأله به شیوه دولتی و الگوی رابطه آن با گروه‌های اجتماعی طبقه‌بندی کرده‌اند. از این دو بعد مدلی به شیوه زیر ایجاد می‌شود:

مدل اولیه سبک‌های خط‌مشی‌گذاری ملی تغییر طبیعی خط‌مشی

رویکرد غالب حل مسأله			
پیش‌نگر		انفعالی	
رابطه بین دولت و جامعه	توافقی	سبک «عقلایی - توافقی» آلمان	سبک مذاکره‌ای انگلستان
	تحمیلی	سبک تمرکزی فرانسه	سبک مذاکره‌ای و تعارضی هلند

این طبقه‌بندی مناسب پیچیدگی‌های موضوع مورد نظر آنها نیست. هیچ دولتی به طور کامل فعال یا منفعل نیست و هیچ دولتی همواره از طریق توافق یا تحمیل کار نمی‌کند. روش مناسب‌تر نظریه‌پردازی با رویکرد دولتی به حل مسأله این است که آن را از نظر کلیه متغیرهایی که در هر مرحله از چرخه خط‌مشی بر خط‌مشی عمومی تأثیر می‌گذارند بررسی کنیم، بدون آنکه قبلاً هیچ سبکی را فرض کرده باشیم. حاصل این روش مدلی زیر خواهد بود:

رویکرد دولتی به حل مسأله از نظر کلیه متغیرهای مؤثر در هر مرحله از چرخه خط‌مشی

عوامل تشکیل‌دهنده سبک خط‌مشی				چرخه مراحل خط‌مشی
بسیج عمومی	تشبیتی	ابتکار از درون	ابتکار از بیرون	دستورگذاری (مدل غالب)
بی‌نظم کثرت‌گرا موضوعی	فاقد رهبری سه وجهی گروهی	تحمیلی مشتری مدار تحت اختیار	برتری طلب دیوان سالاری مشارکت دولتی	شکل‌گیری خط‌مشی (نوع اجتماعات) (نوع شبکه)
عقلایی	بهینه‌سازی	رضایت‌بخش	تدریجی	تصمیم‌گیری (سبک تصمیم‌گیری)

ارزیابی، یادگیری و تغییر خط‌مشی عمومی

داوطلبانه جمعی خانوادگی	ترغیبی یارانه‌ای	تنظیمی مستقیم	بر مبنای بازار	اجرای خط‌مشی (ابزارهای مرجع)
ارزیابی غیررسمی	یادگیری اجتماعی	ارزیابی رسمی	درس گرفتن	ارزیابی خط‌مشی (تمایل یادگیری)

در تمام مراحل چرخه خط‌مشی، طبیعت زیر نظام خط‌مشی، یک متغیر تعیین کننده است. در مرحله دستور گذاری، میزان حمایت عمومی در تعریف یک مسأله عمومی، به منظور تعیین نوع الگوی دستور گذاری برای حل آن، نقش بسیار مهمی دارد. در مرحله شکل گیری خط‌مشی، نقش زیرنظام‌های خط‌مشی در تعیین انتخاب‌هایی که در برابر تصمیم‌گیرندگان قرار می‌گیرند بسیار حیاتی است. در مرحله تصمیم‌گیری این پیچیدگی نظام است که اهمیت پیدا می‌کند. متغیرهای مهم در مرحله اجرا، پیچیدگی نظام خط‌مشی و ظرفیت اداری دولت هستند.